

Leespunt 2: Mallegatsluis

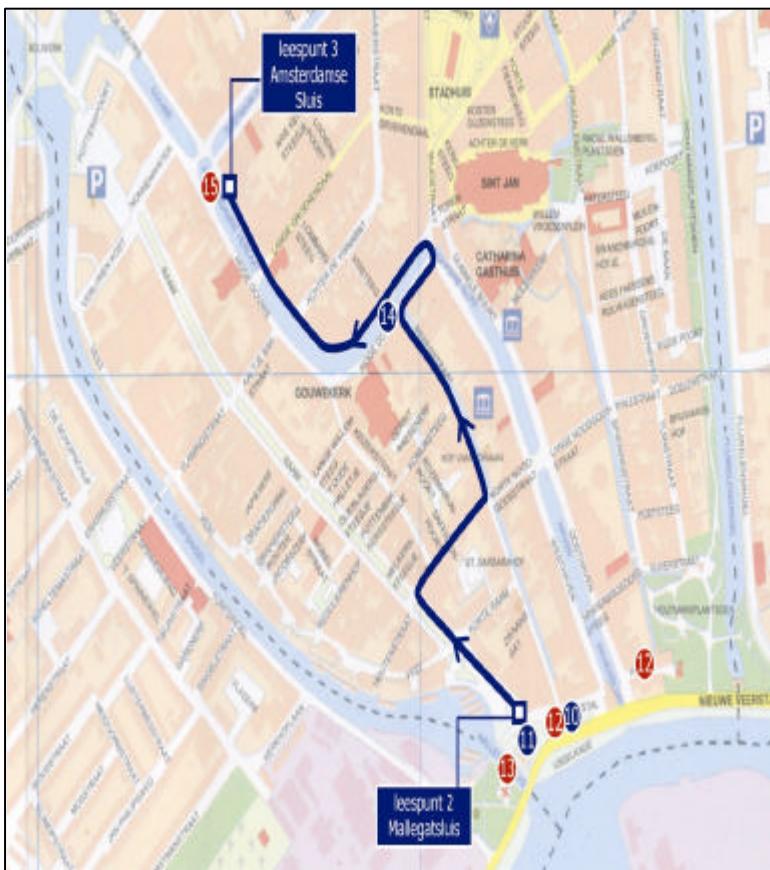
Op dit leespunt kunt u zich oriënteren op een van de bijzonderste stadsfronten in Holland. Meestal groeien steden in ringen uit. Maar hier treft u een situatie waarbij de historische stad nog direct front maakt naar het open landschap van de rivier en de polder. Wij raden u aan om de fiets even op slot te zetten en een stukje te gaan lopen.

Daarna fietst u via de Bogen naar de Raam. Bij de tweede zijstraat rechts gaat u de Kuiperstraat in en slaat u bij de Peperstraat linksaf. Bij de Hoge Gouwe gaat u een stukje rechts en weer links over de Lage Gouwe tot aan het Amsterdamse Verlaat.

De Veerstal vormde nog tot in de vijftiger jaren van de vorige eeuw een bedrijvig havengebied aan de Hollandsche IJssel. Vanaf 1325 was hier een aanlegplaats voor verschillende veerdiensten. Het voetveer naar Gouderak was tot 1926 in gebruik. Langs de Veerstal waren veel bedrijven gevestigd, waaronder rederijen, sloopstuigerijen en winkels voor scheepsbenodigdheden. Ook trof men hier verschillende schipperscafé's aan. Maar met de aanleg van de verkeersweg tussen de stad en de rivier, en met het afsluiten van de Haven, in 1953, is al deze bedrijvigheid verdwenen.

De gemeente Gouda heeft het voornemen om dit historische stadsfront aan de rivier opnieuw tot leven te brengen met havenfaciliteiten voor de recreatie, een promenadegebied en een buitenhaven voor het Binnenhavenmuseum op de Turfsingel. Dat zal plaatsvinden in samenhang met het herstellen van de vaarverbinding van de Haven met de Hollandsche IJssel. Een voorwaarde daartoe is het realiseren van de Zuidwestelijke Randweg door de Krimpenerwaard. De Nieuwe Veerstal zal daardoor aanzienlijk verkeerster worden.

Na het stallen van de fiets kunt u tegenover de Westhaven bij de verkeerslichten veilig de Nieuwe Veerstal oversteken en, via de opening in de kademuur, de IJsselkade bereiken. De op deze plek meest typerende bedrijven zijn aan de overzijde van de rivier de Asfaltcentrale met de installaties en de zand- en grindhopen, en aan deze zijde van de rivier links de stelling-korenmolen 't Slot, en rechts, in de verte, de chemische industrie Uniquema. Aan de overzijde van de IJssel ziet u ook een met riet begroeide zogenaamde 'zelling'.

In het saneringsplan, dat voor de gehele Hollandsche IJssel wordt uitgevoerd, worden bijna alle zellingen weer in hun natuurlijke staat gebracht, zo ook deze zelling. Het is uniek dat, zoals in Gouda het geval is, de historische binnenstad nog steeds direct aan het open landschap van de rivier en de polder is gelegen.

In de opening van de keermuur langs de IJsselkade voor het Tolhuis vindt u de spouwen waarin de schotplanken worden geschoven als er te hoog water in de Hollandsche IJssel wordt verwacht. Dergelijke spouwen vindt u ook aan de stadszijde van de Nieuwe Veerstal, bij de Havensluis. Hier is ook een gedenksteen ingemetseld waarin de verschillende hoogwaterpeilen staan aangegeven, waaronder het peil van de Watersnoodramp in 1953.

Onder de molen 't Slot liggen nog steeds de funderingsresten van het kasteel van Gouda. In de middeleeuwen was dit het machtscentrum van waaruit het gebied aan de monding van de Haven werd gecontroleerd. In 1577 werd het kasteel door de bevolking gesloopt.

Terug op de Veerstal zijn in het plaveisel de sporen van de middeleeuwse vestingwerken met de **Veerstalpoort (10)** en de **Rotterdamse Poort (11)** weergegeven. Een maquette en nadere informatie vindt u op de sokkel tegenover de Peperstraat en op een informatiebord bij de Mallegatsluis.

De grachten van de Peperstraat en - aan de andere zijde van de Haven - de Spieringstraat zijn door zogenaamde volmolenduiikers verbonden met de Hollandsche IJssel. In deze duikers stonden vroeger schepraderen die **volmolens (12)** aandreven. Met de beide molens werd wollen stof 'gevol'd', dat wil zeggen vervult tot 'laken' waarvan de kleding voor de welgestelden werd gemaakt. De volmolens zijn inmiddels verdwenen. Het tracé van de nog bestaande volmolenduiiker van de Peperstraat naar de Hollandsche IJssel is in het plaveisel aangegeven.

De Mallegatsluis (13) was tot de ingebruikstelling van de Julianasluis in 1936 één van de drukste sluisen van Nederland. Thans is de sluis alleen nog van belang voor de pleziervaart en voor de bereikbaarheid van het Binnenhavenmuseum op de Turfsingel. Naast de sluis vindt u aan de ene zijde de sluiswachterwoning uit 1764 en aan de andere zijde het Schipperslokaal uit 1912. U kunt bij de Mallegatbrug onder de drukke Nieuwe Veerstal doorlopen naar de IJsselkade aan de Hollandsche IJssel.

De Bogen en de Raam (gedempt in 1960) waren nog tot 1970 bedoeld als een verkeersroute dwars door de binnenstad, vanaf de Nieuwe Veerstal tot het Bolwerk en de Nieuwe Gouwe Oostzijde. Maar gelukkig kwam dat er nooit van. Het doorgaande verkeer gaat nu buitenom. Het is het voornemen van het gemeentebestuur om de Raamgracht weer open te graven.

Op de Peperstraat kunt u goed het hoogteverschil waarnemen tussen het hoger gelegen gebied van de Haven en de omgeving. Op de Hoge Gouwe ziet u langs de gracht de twee Visbanken (14) staan. Tot in het begin van de 19^e eeuw waren beide bouwwerken in gebruik als vis- en botermarkt.